

ЛЮДИНОЦЕНТРИСТСЬКА ЕКОНОМІКА: ПЕРЕХІД ДО НОВОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ

Коли мова йде про економіку країн, економісти та політики часто оперують такими показниками, як валовий внутрішній продукт, інфляція, платіжний баланс тощо. В аналізі бізнесу зазвичай акцентують увагу на показниках доходу, прибутку та витрат. Однак, зосереджуючись на цих важливих кількісних характеристиках, часто нехтують якісними аспектами, які здатні доповнити та пояснити кінцеві результати економічної діяльності. Про якість життя чи економічну нерівність зазвичай згадують лише в популістичних дискусіях, забуваючи, що саме людина, її праця й енергія є джерелом усього, що ми сьогодні називаємо цивілізацією. Ігнорування фундаментальних потреб та інтересів суспільства унеможливує послідовний і сталий економічний розвиток держави, що є важливою складовою її інтеграції в європейський простір. З огляду на це, необхідно переглянути концепцію економічного розвитку. До уваги пропонується розгляд можливості людиноцентричного економічного розвитку держави, кінцевою метою якого є добробут людини та гармонійний розвиток суспільства.

Людиноцентристська економіка – це концепція, яка здатна змінити наше уявлення про економічні системи та їх роль у суспільстві. Вона ґрунтується на простій, але радикальній ідеї: економіка існує для людей, а не навпаки. Такий підхід кидає виклик традиційним моделям розвитку, що орієнтуються на зростання економічних показників та продуктивності, часто за рахунок людського добробуту. Дослідженнями у цій галузі займаються такі українські науковці, як В. В. Столярова, В. І. Куценко, Б. І. Косович, Ю. К. Зайцев, А. М. Турило, Т. В. Ганущак та інші. Цікавим є той факт, що людиноцентристська економіка фактично повертає нас до філософських ідей гуманізму, що були закладені ще в епоху Відродження. Наприклад, мислителі тієї епохи, такі як Еразм Роттердамський чи Томас Мор, розглядали суспільство через призму людських потреб, щастя та розвитку. У сучасному світі людиноцентристська економіка є актуальним втіленням цих ідей, адаптованих до глобального контексту.

Сьогодні стає все очевиднішим, що економічні моделі, які надмірно зосереджуються на фінансових показниках, призводять до соціальної нерівності та екологічних проблем. Наприклад, економіки, що орієнтуються на постійне зростання ВВП, часто ігнорують виснаження природних ресурсів і руйнування екосистем. Водночас багато людей працюють у системах, які не сприяють їхньому особистісному розвитку та не турбуються про їх психічне здоров'я. Однак свідомі керівники бізнесів розуміють, що головне джерело успіху – це їхні співробітники. Якщо вони будуть вмотивовані, щасливі, то так вони і будуть підходити до виконання своєї роботи, а вже їх ефективна робота буде сприяти максимізації частоти позитивного досвіду клієнтів цього бізнесу. Людиноцентристська економіка пропонує змінити пріоритети, поставивши на перше місце не абстрактні макроекономічні цілі, а реальне покращення життя громадян.

Анатолій Гальчинський вважав, що зміни в суспільстві мають відбуватися саме у світоглядних детермінантах, у способах мислення людини і відповідно – у її усвідомлено конструктивній діяльності [1, с. 24]. Варто також згадати слова прем'єр-міністра Сінгапуру Лі Куан Ю, який наголошував, що кожна велика перемога спершу народжується у мріях. На його думку, основними ресурсами нового Сінгапуру стали розум, дисципліна та

винахідливість його громадян [2, с. 8]. Як показав час, це був абсолютно вірний підхід до створення нової світоглядної концепції розвитку молодого країни Сінгапур. Вона ставала все успішнішою завдяки внеску кожного громадянина. В свою чергу, Сінгапур робив внески в кожного свого громадянина, щоб зробити його успішнішим.

Попри це, популяризація людиноцентричної економіки несе в собі певні ризики. Термін часто використовують у популістських цілях, маніпулюючи громадською думкою, апелюючи до страхів людей і пропонуючи легкі рішення. Такий підхід може ускладнити проведення глибоких реформ і залучення довгострокових інвестицій. Проте справжня людиноцентричність полягає у тому, щоб кожен громадянин відчував себе важливим елементом економічної системи, а не був просто об'єктом політичних маніпуляцій. Анатолій Гальчинський виокремлював важливість уточнення місця окремої людини в економіці, визначення її як реального центру – початку та безпосередньої мети економічного процесу, його суб'єкта і водночас об'єкта [3, с. 47]. Представники громадян країни, як не дивно, мають дослухатись до їх проблем, бачення майбутнього, а не переконувати їх у своїй правоті. Анатолій Гальчинський стверджував, що суспільство – це комбінація спонтанних механізмів саморозвитку і свідомої організації. Держава, в свою чергу, має сприяти зміцненню ініціативи «знизу» в розв'язанні нагальних проблем суспільного розвитку [4]. Людиноцентристська економіка створює умови для того, щоб люди не лише виживали у системі, а й отримували можливості для розвитку. Країни, які інвестують у навчання та добробут своїх громадян, підвищують їх продуктивність і зміцнюють свою позицію на світовій арені. Це також стосується бізнесу: розвиток кожного співробітника є важливим елементом успіху компанії. Такий підхід формує позитивний зворотній зв'язок між інтересами держави, бізнесу та суспільства, що є однією з основних цілей людиноцентристської економіки.

Підсумовуючи, варто сказати, що людиноцентристська економіка в українському контексті має фокусуватися на тому, щоб кожен громадянин мав частку власних інтересів у країні та її майбутньому. Інвестування в людський капітал, сприяння соціальній рівності можуть зробити країну більш конкурентоспроможною та стійкою на глобальній арені. Так, перехід до людиноцентричної економіки є не лише викликом, але й можливістю для України закласти фундамент для більш гармонійного й сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Гальчинський А. С. Нотатки радника президента: Десять років з Президентом Леонідом Кучмою. Київ : Либідь, 2013. 584 с.
2. Лі Куан Ю. Сингапурська історія: із третього світу в перший. Київ : Видавнича група КМ-БУКС, 2016. 760 с.
3. Гальчинський А. С. Політична нооекономіка. *Економічна теорія*. 2015. № 3. С. 43–55.
4. Гальчинський А. С. Український ліберальний проєкт. Концептуальні засади. *Дзеркало тижня*. 13.09.2019. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/>